

Az erdőrezervátum védőzóna kezelési irányelvei

Összeállította:

a Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság

Budapest, 2008. december

1. Az irányelvekben használt fontosabb fogalmak, az erdőrezervátum célja, a védőzóna rendeltetése

1. 1. Az erdőrezervátum a természetes vagy természetközeli állapotú *erdei életközösség megóvását, a természetes folyamatok szabad érvényesülését, továbbá a kutatások folytatását szolgálja* a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 29.§ alapján, elsősorban a természetvédelem, a kutatás és közvetve a korszerű erdőgazdálkodás elősegítése érdekében.

1. 2. Az erdőrezervátumban a *kiemelkedő természetvédelmi érték közvetlen megóvására magterületet* jelölnek ki, amely a törvény erejénél fogva fokozottan védett.

1. 3. Az erdőrezervátum magterületen kívüli része – szakmai közmegállapodás alapján – *védőzóna*, vagy pufferzóna, amely mint az erdőrezervátum része, védett vagy fokozottan védett természeti terület. *Rendeltetése*, hogy

- megakadályozza, vagy mérsékelje azoknak a tevékenységeknek a hatását, amelyek a magterület állapotát vagy rendeltetését kedvezőtlenül befolyásolnák,
- ütközőzónaként átmenetet képezzen az érintetlen magterület, valamint az erdőrezervátumot körülvevő, a természetes állapottól rendszerint lényegesen eltérő, ember-formálta mesterséges erdő között,
- a magterületet mintegy megnövelve, további életteret nyújtson a magterület valamennyi elemének és fejlődési folyamatának,
- a magterület szomszédsága révén optimális teret adjon az erdőrezervátumok igazi értelmét és lényegét jelentő kutatások kiterjesztéséhez, végrehajtásához és eredményeinek realizálásához,
- mintaként szolgáljon a valóban természetközeli erdőgazdálkodáshoz.

2. A védőzóna kezelésének alapszabályai

2. 1. A védőzónában

- figyelemmel kell lenni a konkrét természetvédelmi célokra,
- tilos folytatni olyan tevékenységet, amely - akár átmenetileg is - csökkenti a magterület védelmét szolgáló hatását,
- el kell végezni - ésszerű korlátok között - minden olyan munkát, amely a magterület védelmét legjobban biztosító természetes vagy természetközeli állapot mielőbbi és minél teljesebb megközelítését, ill. elérését szolgálja,

- célszerű elvégezni minden olyan erdészeti munkát, amely az alapkövetelmények sérelme vagy veszélyeztetése nélkül nyereséget eredményez, vagy az erdő jövőbeni gazdasági értékét növeli.

2.2. A védőzóna rendeltetésével kapcsolatos valamennyi követelmény egyidejű teljesülésének optimális feltételeit a természeteshez a lehető legközelebb álló erdők testesítik meg. Ennek megfelelően a kívánt, természetközeli állapot minél teljesebb megközelítése érdekében a védőzóna faállományai

- csak a természetes folyamatokra alapozott, folyamatos borítást biztosító szálaló üzemmód szabályai szerint kezelhetők, vagy
- érintetlenül hagyandók!
- Kivételes esetben – az invazív idegenhonos fafajok kiszorítása, illetve a védőfunkció javítása érdekében – a vágásos üzemmód egyes elemei is alkalmazhatók.

3. A védőzóna állománykezelési gyakorlatának főbb szakmai szempontjai

3.1. A mérsékelt égövi lomberdők természetes létformáját jelentő vegyes-korú állapot ki(vissza)alakulása érdekében megfelelő mértékű és jellegű erdészeti beavatkozásokkal (lékek nyitásával, csoportos bontásokkal) meg kell teremteni az állomány folyamatos felújulásának alapfeltételét - oly módon, hogy:

- a lékek vagy csoportok számát, jellegét és méretét a fafajok természetének, a termőhelyi adottságoknak, a beavatkozások tervezett gyakoriságának, az adott állomány korának, valamint az ökológiai és/vagy ökonómiai szempontból legértékesebb faegyedek várható élettartamának függvényében kell meghatározni,
- a felújulásnak utat nyitó lékek vagy csoportok induló mérete a 0,5 - 1,5 famagasságot ne haladja meg,
- ökológiai és/vagy ökonómiai szempontok alapján indokolt lehet a lékek vagy csoportok felújulásának elősegítése, „terelése”, kiegészítése.

3.2. A kívánt erdőkép kialakulása érdekében minden fahasználat alkalmával át kell tekinteni az érintett erdőrészetek teljes területét, és – a kitermelhető famennyiség keretein belül – ki kell jelölni azokat a faegyedeket, amelyeknek kitermelésével

- elősegítjük az optimális elegyarány, élőfa készlet, átmérő-eloszlás, horizontális/vertikális állományszerkezet megközelítését, illetve fenntartását, valamint
- kedvezőbb helyzetbe hozzuk az ökológiai és/vagy ökonómiai szempontból legértékesebb faegyedeket és facsoportokat,
- elősegítjük a konkrét természetvédelmi célok megvalósulását.

3. 3. A biológiai sokféleségnek (mint az erdő stabilitását, természetvédelmi értékét meghatározó tényezőjének) megmaradását, illetve gyarapodását elő kell segíteni

- termőhelyi adottságoknak megfelelő valamennyi őshonos fafaj és cserje kellő arányú jelenlétének biztosításával:
 - a faállomány szerkezetének az e célnak megfelelő (a korosztályos erdőben megszokottól eltérő!) szabályozása révén,
 - a fahasználatok során az elegyfák következetes kímélése útján,
 - szükség esetén (lehetőleg helyben, vagy közeli, hasonló termőhelyen gyűjtött) szaporítóanyag felhasználásával,
- erdőszegélyek, kis tisztások, lékek, vizes élőhelyek megkímélésével,
- megfelelő mennyiségű holtfa jelenlétének biztosításával:
 - a 10 cm-nél vékonyabb faanyag visszahagyása,
 - az elhalt faegyedek egy részének tövön hagyása,
 - hektáronként néhány túlkoros, lehetőleg gazdaságilag jelentéktelen, de kiemelkedő esztétikai és ökológiai értéket hordozó faegyed meghagyása révén.

3. 4. Mellékhaszonvételek – a természetes felújulást megakadályozó és az erdő bármely elemének létét fenyegető vad elejtésének kivételével – semmilyen formában és mértékben nem gyakorolható.

3. 5. Antropogén hatások következtében szükségessé vált erdővédelmi beavatkozások esetén a biológiai eljárásokat kell előnyben részesíteni.

3. 6. A vad károsítása ellen kerítéssel kell védeni a felújulásra váró foltokat, valamint a vad által még veszélyeztetett csoportokat mindenütt, ahol a túltartott vadállomány érzékelhetően akadályozza a természetes felújulást.

4. A védőzóna kezelésének engedélyezése és pénzügyi forrásai

4. 1. A védőzónában folyó erdőgazdálkodás kereteit az érvényben lévő rendeletek szabályozzák. A védőzóna védett vagy fokozottan védett státusa miatt minden esetben szükség van a természetvédelmi szakhatóság hozzájárulására és az erdészeti hatóság engedélyére.

4. 2. A gazdálkodással kapcsolatos költségek fedezetéül elsősorban az abból származó bevételek szolgálhatnak, mivel veszteséges termelési tevékenységnek a védőzónában nem lehet létjogosultsága.

4. 3. Amennyiben az esedékes munkák végrehajtása jelentős természetvédelmi, ökológiai érdekek miatt elodázhatatlan, a hiányzó fedezetet a munkát kezdeményező szerv köteles biztosítani – a gazdálkodás keretein kívül eső bármilyen más feladat végrehajtásának költségeihez hasonlóan.